

INSTITUT
PRO POLITIKU
A SPOLEČNOST

Prohlubování obranné spolupráce v EU

PODKLADOVÝ DOKUMENT PRO KULATÝ
STŮL NÁRODNÍHO KONVENTU O EU
LEDEN 2019

KAREL SÁL
MARCELA KONRÁDOVÁ
ROMAN MÁČA

WWW.POLITIKASPOLECNOST.CZ

OFFICE@POLITIKASPOLECNOST.CZ

Prohlubování obranné spolupráce v EU

Podkladový dokument pro kulatý stůl Národního konventu o EU
Karel Sál, Marcela Konrádová, Roman Máca; leden 2019

1. Společná bezpečnostní a obranná politika

Společná bezpečnostní a obranná politika (SBOP), v angličtině *Common Security and Defence Policy (CSDP)*, byla založena v roce 1999 přijetím společného **Prohlášení k posílení Společné evropské bezpečnostní a obranné politiky** hlav států a vlád zemí EU. Cílem SBOP je vytváření kapacit pro vlastní stabilizační operace EU a budování vojenských a civilních kapacit pro udržení míru, prevenci konfliktů a posílení mezinárodní bezpečnosti v souladu s principy zakotvenými v Chartě Spojených národů.

Od svého založení se pod hlavičkou SBOP resp. EU uskutečnilo téměř 30 zahraničních vojenských a civilních operací, kromě bezprostředního okolí Evropy i v subsaharské Africe, na Blízkém a Středním východě nebo v Indonésii.¹

1.1. Evropská obranná agentura (EDA)

Evropská obranná agentura (*European Defence Agency, EDA*) je agenturou Evropské unie, která byla založena v roce 2004 s cílem na mezivládní úrovni podporovat členské státy EU a Evropskou radu ve snaze zlepšit obranné schopnosti Evropské unie. Agentura prosazuje jejich dobrovolnou spolupráci, vytváří nové iniciativy a navrhuje možnosti, jak zlepšovat obranyschopnost členských zemí. Kromě toho působí jako důležitá entita v utváření konceptu tzv. evropské armády.

Její cíle a postavení jsou definovány v bodech:

- Zlepšení obranyschopnosti,
- rozvoj výzkumu a technologií,
- tvorba vojenské dimenze politiky EU,
- centrální poskytovatel finančních prostředků EU na obranu.

Nejvyššími orgány jsou Řídící výbor stanovující priority EDA a na pracovní úrovni expertní týmy. Na financování EDA se podílejí členské státy, které do rozpočtu přispívají skrz „*GNP-based formule*“ a schvalují její pracovní plán. Participace na jednotlivých projektech EDA ze strany států je dobrovolná. V čele agentury stojí Vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Federica Mogherini. Řídící výbor volí generálního ředitele, kterým je momentálně Jorge Domecq. Rozpočet samotné EDA na rok 2018 je 33 mil. euro.

Mezi klíčové priority² patří:

- *Permanent Structured Cooperation (PESCO)*
- *Coordinated Annual Review on Defence (CARD)*
- *Capability Development Plan (CDP)*
- *Preparatory Action on Defence Research (PADR)*

¹ <https://www.euroskop.cz/8715/sekce/bezpecnostni-a-obranna-politika/>

² <https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities>

Klíčové programy (*Capability Programmes*), cíle EDA nejvyššího významu:

- *Air-to-Air Refuelling (AAR)*,
- *Remotely Piloted Aircraft Systems (RPAS)*,
- *Governmental Satellite Communication*,
- *Cyber Defence*.

1.1.1. Analýza EDA

Činnosti EDA se věnuje hloubková analýza *The Future of the European Defence Agency (EDA)*.³ Autoři poukázali na jisté slabé stránky agentury. Nedostatkem je malá chuť jednotlivých států vzdát se suverenity a uvědomit si míru zodpovědnosti v implementaci rozhodnutí. Problémem může být také struktura vlastnictví zbrojařských firem v Evropě. Mezi limity EDA patří nerovnoměrnost mezi principem povinnosti a dobrovolnosti členských států v zapojení se do jednotlivých projektů. Vysoká míra dobrovolnosti může vést k nezodpovědnosti států a k nestabilitě. Důležité je, abychom si jasně definovali, jak chceme, aby evropská bezpečnost vypadala a na obranu proti komu a čemu má být primárně zaměřena. I přes svůj silný mandát byla EDA v neustále měnících se strukturách EU přehlížena.

2. Bezpečnostní strategie přijaté EU

2.1. Evropská bezpečnostní strategie

Evropská unie v roce 2003 schvaluje svou první **Evropskou bezpečnostní strategii**⁴ uvádějící roli EU v systému světové bezpečnosti. Ta zmiňuje i hrozby, kterým EU a její členské státy čelí. Strategie byla aktualizována v roce 2008.

Bezpečnostní strategie z roku 2003 za hlavní hrozby zmiňuje: terorismus, šíření zbraní hromadného ničení, regionální konflikty, selhání států, organizovanou trestnou činnost.

Za strategické cíle uvádí: boj proti hrozbám prostřednictvím přijímání konkrétních opatření, budování bezpečnosti v našem sousedství, mezinárodní řád založený na účinném multilateralismu.

2.2. Globální strategie zahraniční a bezpečnostní politiky EU

Významným milníkem pro SBOP je rok 2016, kdy v kontextu zhoršující se bezpečnostní situace ve světě byla prezentována nová **Globální strategie zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie (EUGS)**.⁵

„Žijeme v časech existenciální krize, uvnitř Evropské unie i mimo ni. Naše Unie je ohrožena. Náš evropský projekt, který v bezprecedentní míře přinesl mír, prosperitu a demokracii, je zpochybňován. Na východ od nás došlo k narušení bezpečnostního pořádku, zatímco severní Afriku a Blízký východ stejně jako Evropu samotnou sužuje terorismus a násilí. V některých částech Afriky dosud hospodářský růst zaostává za demografickým vývojem, roste bezpečnostní napětí v Asii, přičemž další problémy přináší změna klimatu...“ Uvádí shrnutí strategie.

³ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2018/603841/EXPO_IDA\(2018\)603841_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2018/603841/EXPO_IDA(2018)603841_EN.pdf)

⁴ <https://www.consilium.europa.eu/cs/documents-publications/publications/european-security-strategy-secure-europe-better-world/>

⁵ https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_cz_version.pdf

Strategie rovněž definuje společné zájmy a zásady, kterými jsou kromě podpory odolnosti svých demokratických systémů posilování míru a zajištění bezpečnosti svých občanů a území s tím, že bezpečnost v našich zemích závisí na míru za hranicemi.

Zvyšování prosperity občanů EU je dalším zájmem/zásadou strategie s důrazem, že prosperita musí být sdílena a vyžaduje splnění cílů udržitelného rozvoje na celém světě, včetně Evropy.

Strategie dále zmiňuje téma prosazování světového pořádku založeného na pravidlech, odpovědnost, důraz na jednotu v rámci EU, spolupráci s mimounijními aktéry a posilování kvality vnějších partnerství.

Mezi priority vnější činnosti EU podle strategie patří:

- Bezpečnost naší Unie (posilování úsilí v oblasti obrany, kybernetické bezpečnosti, boje proti terorismu, energetické bezpečnosti a strategické komunikace; těsná spolupráce se svými partnery, v první řadě s NATO),
- odolnost států a společností na východě a na jihu (EU bude podporovat různé způsoby zvyšování odolnosti se zaměřením na nejnaléhavější případy vládní, hospodářské, sociální a klimatické/energetické nestability, a bude vyvíjet účinnější migrační politiky pro Evropu i její partnery),
- integrovaný přístup ke konfliktům (EU bude působit ve všech fázích cyklu konfliktu a bude tudíž jednat urychleně v oblasti prevence, odpovědně a rozhodně reagovat na krize a investovat do stabilizace a zamezí předčasnému ukončení činnosti v případech, kdy může vypuknout krize nová),
- kooperativní regionální uspořádání (podpora kooperativního regionálního uspořádání na celém světě),
- globální správa a řízení pro 21. století (usilování o celosvětový pořádek, který vychází z mezinárodního práva a který zajišťuje dodržování lidských práv, udržitelný rozvoj a trvalý přístup ke globálním veřejným statkům).

Strategie klade důraz na pojetí „od vize k akci“, které vychází z budování důvěryhodnosti Unie a je založené na pohotovosti a propojenosti v rámci EU.

2.2.1. Implementace EUGS

Nástrojem pro uvedení strategie do praxe se stává **Implementační plán pro bezpečnost a obranu**⁶ z podzimu 2016. Plán zdůrazňuje, že konkrétní akce jsou postaveny kolem tří strategických priorit:

- Reakce na vnější konflikty a krize,
- budování kapacit partnerů,
- příspěvek k ochraně evropského teritoria.

Naplnění těchto priorit podle Implementačního plánu vyžaduje zvýšenou spolupráci mezi členskými zeměmi EU, zlepšení krizového managementu EU, a zvýšenou spolupráci s mezinárodními partnery – především s NATO. Plán předkládá 13 konkrétních akcí.

Od 28. června 2018, kdy Federica Mogherini iniciovala EUGS, došlo k organizačním změnám směrem k unifikaci obranné politiky členských států EU a koordinaci aktivit v oblasti vnitřní a vnější bezpečnosti, zejm. pak ve společném boji proti hybridním hrozbám. Dle poslední

---

⁶ <https://europa.eu/globalstrategy/en/eu-global-strategy-implementation-plan-security-and-defence>

oficiální zprávy o stavu implementace⁷ (červen 2018) bylo dosaženo hlavně koordinačních cílů a vzniku nových institucí. K naplnění všech cílů Globální strategie EU dosud nedošlo, zejm. v oblasti unifikace výzbroje a vojenských výdajů, kde se efekt koordinace na základě evropských plánů zatím výrazněji neprojevil.

Nejviditelnějším progresem je vojenská spolupráce na půdorysu *Permanent Structured Cooperation* (PESCO), které formálně vzniklo v prosinci 2017. Spolupráce v počátku zahrnovala 17 projektů, které vznikly na základě iniciativ členských států EU v jednotlivých oblastech rozvoje vojenských kapacit a schopností. V listopadu 2018 bylo schváleno dalších 17 projektů. Vytvoření PESCO předcházelo jednání s NATO a vyjasnění hlavních oblastí, ve kterých bude PESCO operovat, aby nedocházelo ke zdvojení aliančních a evropských aktivit. První krok, tj. schválení a implementace obraných plánů, proběhl v únosném horizontu 2 let.

Druhým do souboru opatření je *Coordinated Annual Review on Defence* (CARD), jehož cílem je poskytnout přehled o obranných plánech členských států včetně výdajů na obranu a o implementaci priorit rozvoje schopností vycházejících z Plánu rozvoje schopností (CDP). Jeho vytvoření je však pouze prvním krokem a zatím představuje informační platformu pro výměnu citlivých vojenských informací. Investiční rozměr společné evropské obrany představuje *European Defence Fund* (EDF), pro který byla v červnu 2018 navržena alokace 13 miliard euro. Další finanční zdroj pak představuje *European Peace Facility* (EPF) o objemu 10,5 miliard euro, který je k dispozici na společné vojenské a obranné aktivity.

Dále došlo k dohodě na zúžené kooperaci v oblasti výzkumu a vývoje a také v oblasti kybernetické bezpečnosti. Jedním z výsledků je vznik *European Defence Industrial Development Programme* (EDIDP) schválený v květnu 2017. Poslední z důležitých změn ve struktuře evropských misí a celého systému velení je vznik *Military Planning and Conduct Capability* (MPCC), pod které nově spadají operace EU.

Naopak do dnešní doby nebylo dosaženo kýžené sblížení v oblastech výzbroje a taktických postupů, které primárně zůstávají na úrovni jednotlivých členských států EU. Paradoxní je, že ačkoliv dokumenty Vysoké představitelky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku kritizovaly postup, při kterém nikdy nedošlo k nasazení tzv. *EU Battlegroups*, ani více jak po 2 letech v této oblasti k žádné změně nedochází.

3. Vztah NATO a obranné spolupráce v EU

Z 28 členských zemí EU je současně 22 členy NATO. V roce 2001 tak dochází k institucionalizaci vztahu mezi oběma organizacemi. Následující rok bylo přijato společné prohlášení *NATO-EU Declaration on a European Security and Defence Policy*⁸ (ESDP). Posílení spolupráce EU a NATO se s postupem času stává i významným aspektem EUGS. V červenci 2016 dochází ve Varšavě k podpisu **Společného prohlášení o prohloubení vzájemné spolupráce**.⁹

„Silnější NATO a silnější EU se vzájemně posilují. Společně mohou nabídnout lepší bezpečnost v Evropě a za jejími hranicemi.“ Uvádí prohlášení.

---

⁷ https://cdn4-eeas.fpfis.tech.ec.europa.eu/cdn/farfuture/7QuaOabtxTrU2GmdBumPIOaHO09la_oAyUwwRw2fFF4/mtime:1529992630/sites/eeas/files/timeline_defence_june_2018.pdf

⁸ https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_19544.htm

⁹ https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm?selectedLocale=en

To specifikuje i konkrétní urgentní oblasti pro spolupráci:

- Zvýšení schopnosti čelit hybridním hrozbám,
- rozšíření a adaptace spolupráce včetně spolupráce na moři a při řešení migrace,
- zvýšení vzájemné koordinace kybernetické bezpečnosti a obrany před kybernetickými útoky,
- rozvoj obranných schopností členských států EU a NATO a multilaterálních projektů,
- podněcování rozvoje silnějšího obranného průmyslu, vědy a výzkumu v obraně a obranné spolupráce uvnitř Evropy a přes Atlantik,
- zesílení koordinace při cvičeních včetně těch zaměřených na hybridní hrozby,
- budování obranných a bezpečnostních kapacit a podpora resilience partnerů na východě a jihu.

Prohlášení zdůrazňuje, že spolupráce v těchto oblastech je strategickou prioritou a rychlá implementace je tak nezbytná. Neprodlené zahájení provádění společného prohlášení EU a NATO zmiňuje i **Bratislavský plán** vycházející ze summitu v září 2016.¹⁰

V prosinci 2016 tak ministři zahraničí zemí EU a NATO schválili společný návrh 42 opatření rozdělených do sedmi oblastí vycházejících ze společného prohlášení z Varšavy.¹¹

O rok později v září a říjnu 2017 probíhá společné cvičení NATO a EU zaměřené na testování mechanismů a synchronizaci řešení krizí zahrnující oblast kybernetických a hybridních hrozeb.

V červenci 2018 na summitu v Bruselu dochází k podepsání **Společného prohlášení o spolupráci EU a NATO**.¹² To v bodě 5 zmiňuje implementaci bodů stanovených ve varšavském prohlášení:

- Námořní spolupráci ve Středozezemím moři přispívající v boji s pašeráctvím migrantů,
- zvýšenou schopnost reagovat na hybridní hrozby,
- podporu obranných a bezpečnostních kapacit sousedních zemí na východě a jihu.

Prohlášení rovněž stanovuje další témata, na která je potřeba se neodkladně zaměřit (mobilita armády, boj proti terorismu, posílení odolnosti proti chemickým, biologickým a nukleárním hrozbám, podpora ženské mírové a bezpečnostní agendy) a obecně vítá politickou shodu udělení tématům bezpečnosti a obrany vyšší priority pro budoucí dlouhodobý rozpočet EU.

„Schopnosti vyvinuté v rámci obranných iniciativ EU a NATO by měly zůstat koherentní, komplementární a interoperabilní. Měly by být dostupné pro obě organizace a předmětem k suverénním rozhodnutím zemí, které jimi disponují.“ Uvádí dále prohlášení.

3.1. Vztah USA a obranné spolupráce v EU

Spojené státy americké a Evropská unie spolupracují v oblasti obrany a bezpečnosti na základě sdíleného úsilí k posílení spolupráce mezi EU a NATO. V roce 2011 tak došlo k podepsání **rámcové dohody** vztahující se k účasti USA na operacích Evropské unie. Dohoda poskytla pro USA legislativní oporu k účasti Američanů v rámci misí EU a k posílení možností pro spolupráci USA a EU v krizových situacích.¹³

¹⁰ <https://www.consilium.europa.eu/media/21230/160916-bratislava-declaration-and-roadmap-cs.pdf>

¹¹ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15283-2016-INIT/en/pdf>

¹² https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_156626.htm

¹³ <https://www.state.gov/documents/organization/169505.pdf>

Spojené státy se tak zapojily do misí EU v Kosovu či v Africe (Demokratická republika Kongo, Mali, Somálsko). Ke spolupráci mezi USA a EU dochází i v rámci námořní protipirátské operace Atalanta v Africkém rohu.¹⁴ Kromě účasti na misích jde i o kooperaci týkající se logistické podpory.¹⁵

Po zvolení Donalda Trumpa americkým prezidentem a v souvislosti s jím prezentovanými principy vyvstává řada otázek spojených s postoji USA vůči EU a NATO. Ze strany Trumpa dochází k proklamacím typu, že Evropa musí svou bezpečnost řešit sama, což se stává i stimulem pro intenzivnější prohlubování obranné spolupráce v EU. Trump rovněž směrem k členským zemím NATO akcentuje požadavek 2 % HDP vynaložených na obranu.

V tomto kontextu následně působí vztah USA k evropskému prostoru EU a NATO poněkud fragmentovaně na základě přístupu jednotlivých členů a pozitivněji vyznívá k zemím, které aktivně navyšují výdaje na obranu a razí proaktivnější přístup ve spolupráci s USA. Jedná se především o Polsko, které jedná o založení stálé vojenské základny USA na svém území, a o země v Pobaltí. Zatímco ze strany západoevropských zemí Unie jako Německo a Francie dochází ke snaze o strategickou autonomii a rovněž i o úsilí hrát ve světě aktivnější roli. Tím i přes ve společných prohlášeních deklarovanou jednotu paradoxně dochází k určité fragmentaci. Zjednodušeně řečeno se v EU objevuje západovýchodní gradient, kdy zejména východní země EU v otázkách bezpečnosti více vzhlíží k NATO s nejsilnějším prvkem v podobě USA, a to z důvodu hrozby ze strany Ruska. A naopak západní křídlo EU v důsledku Trumpovy politiky posiluje evropskou obranou spolupráci a usiluje o strategickou autonomii.

3.2. Vztah Kanady a obranné spolupráce v EU

Evropská unie a Kanada sdílí podobnou hodnotovou orientaci týkající se bezpečnosti a obrany. Kanada tak přispívá do civilních a vojenských misí EU od roku 2003. K podpisu dohody mezi EU a Kanadou s názvem **Strategic Partnership Agreement**¹⁶ došlo v říjnu 2016. Dohoda, ve které jsou zahrnuta témata bezpečnostní a obranné spolupráce, vstupuje v účinnost od dubna 2017. V roce 2017 se Kanada účastnila např. misí EU v Palestině (EUPOL COPPS) či na Ukrajině (EUAM Ukraine).¹⁷

V prosinci 2017 byla podepsána dohoda pro bezpečnostní procedury týkající se výměny a ochrany utajovaných informací *Agreement between Canada and the European Union on security procedures for exchanging and protecting classified information*¹⁸ vstupující v účinnost od června 2018. Dohoda tak usnadňuje spolupráci i v oblasti koordinace krizového managementu.

Mezi Kanadou a EU od 2015 každý rok probíhá *Security and Defence dialogue*¹⁹, od 2014 symposia zaměřená na spolupráci EU – Kanada v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky a probíhají rovněž aktivity týkající se obrany proti hybridním hrozbám a terorismu.

---

¹⁴ <https://eunavfor.eu/>

¹⁵ <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/03/26/fact-sheet-us-eu-cooperation-common-security-and-defense-policy>

¹⁶ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5368-2016-REV-2/en/pdf>

¹⁷ https://www.international.gc.ca/world-monde/international_relations-relations_internationales/can-eu_spa_report-aps_can-ue_rapport.aspx?lang=eng

¹⁸ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7984-2017-INIT/en/pdf>

¹⁹ https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/13530/EU-Canada%20relations

Na vztah EU – Kanada lze nahlížet z pohledu EU více pozitivněji, než je tomu aktuálně v případě vztahů EU resp. některých jejích členských států vůči USA, kde se s nástupem Trumpa objevuje řada problematických témat.

3.3. Vztah Turecka a obranné spolupráce v EU

Turecko se jako člen NATO hlásí i ke spolupráci s iniciativami Evropské unie v oblasti obrany a bezpečnosti a přispívá do jednotlivých misí EU.²⁰ Vzhledem k specifickým tureckým politickým postojům se nicméně objevuje řada problémů, které spolupráci v konkrétních oblastech narušují.

Mezi Tureckem a EU např. nedochází k finalizaci spolupráce s Evropskou obrannou agenturou z důvodu problematické výměny utajovaných informací. Zásadním bodem pro neuzavření dohody je dlouhodobý konflikt mezi Kyprem jako členem EU a Tureckem.

Spolupráci Turecka a EU na poli obrany a bezpečnosti ohrožují i turecké vojenské aktivity vedené při hranici se Sýrií. Příkladem je turecká vojenská intervence z ledna 2018 do syrského Afrínu, která byla zaměřena na boj s kurdskou Stranou demokratické unie a jejím ozbrojeným křídlem a jednotkami YPG.

Intervenci odsuzuje bulharské předsednictví EU a navrhuje, aby Unie zasáhla. V jejím důsledku tak dochází k pozastavení programu spolupráce obnovy tureckých tanků ze strany Německa. Na situaci reagovala i Federica Mogherini se slovy, že „mezinárodní úsilí v Sýrii by se mělo snažit konflikt zklidnit, a ne ho eskalovat“.²¹

3.4. Vztah Spojeného království a obranné spolupráce v EU po brexitu

Spojené království (UK) patří dlouhodobě mezi nejvýznamnější aktéry na poli evropské bezpečnosti. Jako členský stát EU doposud mělo významný vliv na plánování, tvorbu politik, realizaci misí a operací. Významně se podílil např. na úspěšné protipirátské operaci EU NAVFOR (Atalanta) v Africkém rohu. Společné obranné a bezpečnostní iniciativy EU rovněž hrají významnou roli v zahraniční politice Spojeného království. Země dosud také přispívala kvalitním strategickým plánováním a vojenskými a technickými kapacitami.²²

Brexit ukončí závazky Spojeného království v obranných institucích a strukturách EU. S tím vyvstává řada otázek, jak budoucí spolupráce bude vypadat. Ze strany UK je deklarován politický zájem pokračovat ve spolupráci a participovat na významných projektech. Ztráta statutu členské země EU neznamena, že by se země nemohla dále zapojovat do obranné spolupráce, příkladem čehož jsou Norsko či země západního Balkánu.

Britská vláda vydala v září 2017 dokument s názvem *Foreign policy, defence and development – a future partnership paper*²³, ve kterém se věnuje možnostem zahraniční politiky, obrany a možného vývoje spolupráce a budoucího partnerství. Text naznačuje, že post-brexitový vztah je „bezprecedentní, co se týče rozsahu v oblasti spolupráce v zahraniční politice, obraně a bezpečnosti“. Možný vývoj naznačila také premiérka Theresa Mayová ve svém klíčovém

---

²⁰ http://www.mfa.gov.tr/iii_-turkey_s-views-on-current-nato-issues.en.mfa

²¹ <https://euractiv.cz/section/evropska-unie-a-svet/linksdossier/vztahy-eu-a-turecka-000141/>

²²

<https://publications.parliament.uk/pa/ld201719/ldselect/lddeucom/132/132.pdf?fbclid=IwAR0mRai0q2X24z2zgb-x2BfkRrhS1Zm6DQbkA8oMTuijyPc7QTec0wwOOWIU>

²³ <https://www.gov.uk/government/publications/foreign-policy-defence-and-development-a-future-partnership-paper>

projevu o budoucím vztahu mezi Spojeným královstvím a EU z Florencie²⁴. V něm zdůraznila, že bezpečnostní hrozby zůstávají i po brexitu pro obě strany stejné, a proto je potřeba zachovat dlouhodobé spojenectví a vazby založené na sdílení společných hodnot.

Spojené království projevuje zájem pokračovat v rámci platformy SBOP a dochází k intenzivním jednáním²⁵. Země také participuje na nově vzniklém *Military Planning and Conduct Capability* (MPCC). Významný je také zájem pokračovat ve spolupráci s Evropskou obrannou agenturou (EDA)²⁶ a podílet se na jejích aktivitách. Spojené království také vyjadřuje ochotu přispívat do Evropského obranného fondu (EDF).²⁷

Budoucí spolupráci ale rozhodně ovlivní ukončení možnosti UK zasahovat do rozhodovacích procesů EU a snížená míra interakce mezi představiteli Spojeného království a EU obecně. Tu lze předpokládat vzhledem k postavení „třetí země“. Na druhou stranu spolupráce může těžit z vysoké úrovně personálních a materiálních kapacit, zkušeností, kredibility a vysoké úrovně obranných a bezpečnostních struktur Spojeného království. To bylo po dekády klíčovým hráčem v rámci evropské bezpečnostní infrastruktury. Během případných reforem bude zásadní, jestli se země postaví více na stranu posílení vztahů v rámci NATO, kde existují tradiční silné vazby ke Spojeným státům, či se přikloní k EU jako ke svému blízkému sousedovi a tradičnímu partnerovi.

4. Prohlubování obranné spolupráce v EU a český obranný průmysl

Český obranný průmysl má dlouhodobou tradici. Od dob průmyslové revoluce, kdy došlo ke značné industrializaci země, se území českého státu řadilo k významným zbrojařským zemím. Tato tradice pokračuje i po druhé světové válce. Významným milníkem pro český obranný průmysl se stává rok 1989, kdy dochází k pádu komunismu, ekonomické transformaci a k rozdělení Československa.

Všeobecná transformace postihuje i tuzemský obranný průmysl i vzhledem ke snižování velikosti armády jako významného odběratele. Přerod armády navíc doprovází ustupování od vybavení sovětské provenience často vyráběné českými zbrojovkami dle standardů pro bývalý východní blok. Výrobky jsou současně nekonkurenceschopné na západních trzích. Po roce 1989 český obranný průmysl ztrácí v zahraničí tradiční odbytiště v rámci RVHP, či v zemích podporovaných bývalým východním blokem.

Po transformačním procesu a následnému hospodářskému růstu dochází i k rozvoji českého obranného průmyslu, kdy export zejména v posledních letech (od 2012) významně roste, a to i vzhledem ke změně bezpečnostní situace ve světě.

Z hlediska regionálního vymezení Česká republika vyváží do zemí EU přes 80 % ze svého celkového exportu. V případě obranného průmyslu je exportováno do EU zhruba 30 %, kdy je značně využíváno odbytišť právě ze zemí bývalého východního bloku.

---

²⁴ <https://www.gov.uk/government/speeches/pms-florence-speech-a-new-era-of-cooperation-and-partnership-between-the-uk-and-the-eu>

²⁵

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603852/EXPO_STU\(2018\)603852_EN.pdf?fbclid=IwAR09J4kKr1RV4iVJKRiRVBsKsr3EzbXmyQABml4M1rbXvUTckG6t5IacHoU](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603852/EXPO_STU(2018)603852_EN.pdf?fbclid=IwAR09J4kKr1RV4iVJKRiRVBsKsr3EzbXmyQABml4M1rbXvUTckG6t5IacHoU)

²⁶ <https://www.iiss.org/-/media/images/comment/military-balance-blog/2018/june/v2-uk-participation-in-the-eda-and-the-new-eu-defence-package-in-the-context-of-brexit.ashx>

²⁷ <https://www.ft.com/content/9cfbbcc0-97af-11e7-a652-cde3f882dd7b>

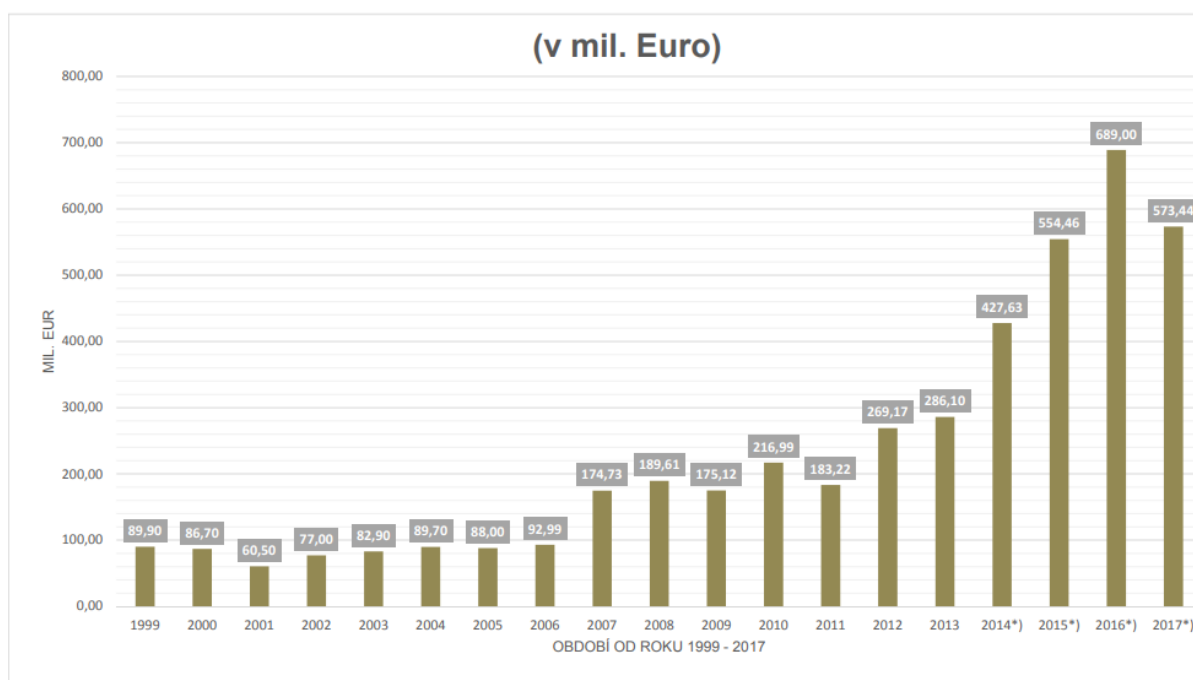
Prohlubování obranné spolupráce v EU a s ním ze strany EU související podpora rozvoje obranného průmyslu a snaha o úspory z rozsahu je významnou příležitostí pro český obranný průmysl k většímu prosazení se na „západních“ trzích. **Podporu zapojení českého obranného průmyslu do projektů spolufinancovaných z Evropského obranného fondu zmiňuje i Programové prohlášení vlády České republiky.**²⁸

4.1. Struktura exportu českého obranného průmyslu

Z hlediska poměru výroby pro domácí trh vs. export je zhruba 90 % produkce českého obranného průmyslu vyváženo, zatímco v jiných zemích EU a NATO jde o deset až třicet procent celkové výroby.²⁹

Podle Výroční zprávy o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2017³⁰ se celkový export v roce 2017 pohyboval ve výši 573 milionů euro. Vývoj objemu vývozu mezi lety 1999–2017 ukazuje graf níže.

Grafické vyjádření vývozu vojenského materiálu dle finančního objemu v letech 1999 - 2017

Zdroj: Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2017 (Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, 2018)

Dle regionálního rozdělení byl v roce 2017 ve finančním vyjádření dle zmíněné zprávy nejvyšší vývoz uskutečněný v rámci regionu Evropské unie (169 mil. euro), následované Blízkým východem (122 mil. euro) a regionem Jižní Asie (74 mil. euro).

²⁸ <https://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/programove-prohlaseni/programove-prohlaseni-vlady-165960/>

²⁹ https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/export-zbrani-a-vojenskeho-materialu-z-cr-byl-loni-rekordni.A170130_145622_ekonomika_rts

³⁰ https://www.mpo.cz/assets/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/o-licencni-sprave/2018/7/Vyrocní-zpráva-za-rok-2017_1.pdf

Při pohledu na oblast EU z celkové částky 169 mil. euro připadá nejvíce na Slovensko (34 mil. euro), Polsko (28 mil. euro) a na Itálii (23 mil. euro). Z hlediska celkového vývozu pro ČR nejvýznamnější země Německo se nachází na čtvrtém místě s hodnotou 17 mil. euro.

Vzhledem k exportu vojenského materiálu se tak v rámci EU oproti celkovému vývozu ukazuje značná fixace na region bývalého východního bloku (v případě Slovenska i vzhledem k provázanosti z dob společného státu) zastoupený dominantně Slovenskem a Polskem.

Celkový export³¹ a export vojenského materiálu³² z ČR v roce 2017 v mil. euro

	Celkový export	Export vojenského materiálu
Německo	52 583	17
Slovensko	12 309	34
Polsko	9 655	28

Zdroj dat: Zahraněční obchod s vybranými státy v roce 2017; Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2017 (Český statistický Úřad; Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR; 2018)

Výzvou pro český obranný průmysl je ve vztahu k exportu zejména zvýšení konkurenceschopnosti na „západních“ trzích, na kterých odvětví oproti celkovému vývozu z ČR proporcčně zaostává. Otázkou nicméně zůstává dostupnost lidských zdrojů a s nimi související výrobní kapacity, míra inovací a samotná dostupnost trhů z hlediska protekcionismu, resp. upřednostňování domácích či jinak sblížených dodavatelů.

Prohlubování obranné spolupráce v EU se na každý pád jeví jako příležitost pro český obranný průmysl k jeho rozvoji, zvýšení konkurenceschopnosti a k vyššímu prosazení se na trzích v EU.

4.2. Podmínky pro další vývoj českého obranného průmyslu

Podle Ministerstva obrany ČR³³ mezi podmínky dalšího vývoje českého zbrojního průmyslu a formování jeho struktury patří zejména:

- oblast podpory obranného a bezpečnostního průmyslu ČR v souladu s usnesením vlády České republiky č. 259/2000;
- koordinace a harmonizace projektů/programů vyzbrojování s členskými zeměmi NATO a EU včetně průmyslové spolupráce;
- koordinace národního příspěvku v rámci hlavních výzbrojních skupin Konference národních ředitelů vyzbrojování NATO (CNAD – Conference of National Armaments Directors), projektových skupin NATO a agentur NATO, s důrazem na rozvoj společných projektů/programů a harmonizaci standardizace;
- koordinace a harmonizace zapojení ČR do projektů/programů a iniciativ Evropské obranné agentury (EDA – European Defence Agency), s důrazem na podporu malých a středních podniků a projektů/programů společného výzkumu a vývoje;

³¹ <https://www.czso.cz/documents/10180/61165742/2410151812.pdf/2148e27d-7397-48ad-a72e-ed84b4c214be?version=1.1>

³² https://www.mpo.cz/assets/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/o-licencni-sprave/2018/7/Vyrocní-zpráva-za-rok-2017_1.pdf

³³ <http://spsp.army.cz/obranny-prumysl>

- koordinace průmyslové a výzbrojní spolupráce na bilaterální a multilaterální (V4 – země Visegrádského uskupení) úrovni;
- koordinace realizace programů zahraniční pomoci v rezortu Ministerstva obrany (FMF – Foreign Military Financing, FMS – Foreign Military Sales);
- vydávání dokladů o konečném užití vojenského materiálu, jehož konečným uživatelem je rezort Ministerstva obrany;
- koordinace účasti Ministerstva obrany na mezinárodních veletrzích obranného průmyslu;
- upřesňování národní obranné strategie a koncepce ekonomického zabezpečení obrany, zejména ozbrojených sil a na tomto základě i průmyslové obranné politiky.

5. Závěr

V návaznosti na proměny bezpečnostního prostředí v nejbližším sousedství EU i ve zbytku světa dochází k reakci ze strany Evropské unie v podobě přisouzení tématu bezpečnosti a obrany jako jedné z nejvýznamnějších priorit. Důležitost podtrhuje i přijetí Globální strategie Evropské unie (EUGS) v roce 2016 a na ní navazujícího Implementačního plánu pro bezpečnost a obranu.

Během více než dvou let od přijetí strategie dochází zejména k rozvoji obranných schopností EU směřujících k naplňování ambic stanovených EUGS, zvyšování schopnosti Unie reagovat na krize v bezprostředním i širším sousedství Evropy a ke zintenzivnění a prohloubení spolupráce s NATO jako hlavním garantem teritoriální obrany Evropy. Na půdorysu obranné spolupráce v EU se objevují i první konkrétní projekty (prozatím celkem 34) v rámci iniciativy stálé strukturované spolupráce (PESCO). Toto úsilí doprovází postupné navyšování společných finančních prostředků vynaložených na bezpečnost a obranu a zřízení Evropského obranného fondu, jenž má kromě zajištění finanční podpory této oblasti také podpořit přeshraniční spolupráci v oblasti bezpečnostního výzkumu a vývoje a zvýšit konkurenceschopnost evropského obranného průmyslu. Neméně důležitá je také iniciativa zaměřená na budování bezpečnostních a obranných kapacit (ohrožených) partnerských zemí.

Výzvou stále zůstává téma posilování koherence rozvoje schopností jednotlivých armád členských zemí EU, ke kterému má mimo jiné přispět iniciativa CARD. Otázkou dalšího implementování strategie a s ní související prohlubování obranné spolupráce v rámci EU je zejména přístup členských zemí Unie, které často upřednostňují vlastní národní zájem nad zájmem společné obrany. Nutné je proto uvědomit si, že přístup ke společné obraně je stále založen na principu dobrovolnosti, což způsobuje řadu problematických bodů a podepisuje se tak na výsledné podobě SBOP.

Ve vztahu k NATO dochází k podpisu společných deklarácí. V nich je kladen důraz na to, aby spolupráce byla koherentní, komplementární a interoperabilní. Spolupráce EU a NATO by tak měla být intenzivní zejména v rovině výměny informací a společného plánování a společného výcviku. Vzhledem k tomu, že se prostor EU a NATO významně geograficky překrývá, lze do jisté míry mluvit o možnosti rozdělení jednotlivých polí působnosti, aby nedocházelo ke zdvojování. Nicméně překryv není absolutní a z důvodu, že bezpečnost a obrana jsou komplexní záležitosti, kterou nelze uchopit pouze částečně, je nepravděpodobné, že by mohlo dojít k ostrému vymezení jednotlivých oblastí. Spolupráce se tak jako nejvíce prospěšná jeví v oblasti výměny informací a společného plánování a výcviku.

Ač tendence ke zvýšení schopnosti EU jednat v bezpečnostně-vojenských otázkách samostatně můžeme pozorovat již delší dobu, aktuální zintenzivnění snah o dosažení strategické autonomie EU lze do jisté míry vnímat jako důsledek oslabení transatlantické vazby po příchodu Donalda Trumpa do funkce prezidenta USA. Rozpory mezi tradičními spojenci jistě nejsou pozitivním signálem. Na druhé straně ale přispívají k proaktivnější roli Evropy v oblasti obrany a bezpečnosti, což vzhledem k částečnému geografickému překrytí EU a NATO přináší pozitivní efekt i pro akceschopnost Severoatlantické aliance. Na každý pád je pro vzájemnou spolupráci EU a NATO zásadní přímý vztah Spojených států amerických s blokem nejvýznamnějších států Evropské unie.

Ohledně přístupu České republiky k prohlubování obranné spolupráce je zásadní prioritou navyšování výdajů na obranu v souladu s mezinárodními závazky. S navyšováním rovněž souvisí i zlepšení procesu akvizic pro armádu. Česká republika by měla kvůli nižší velikosti armády oproti jiným zemím a v zájmu zachování kvality jednotlivých složek (např. protichemická jednotka) usilovat o diverzifikaci činností mezi jednotlivé země s ohledem na specializaci jednotlivých armád, resp. jejich složek. V rámci vyjednávání o navyšování společných finančních prostředků by ČR měla klást důraz na to, aby podpora konkrétních projektů byla rovnoměrně rozložena mezi členské země Unie s ohledem na specifika vlastního obranného průmyslu a s důrazem na podporu inovací a následnou unifikaci vybavení armád zemí Unie. Tato skutečnost povede k pozitivnímu dopadu z hlediska rozšíření exportních možností pro české firmy. ČR by rovněž měla subjekty tuzemského obranného průmyslu pozitivně stimulovat a poskytovat odpovídající podporu pro jejich zapojení do komplexu evropského obranného průmyslu. To následně zvyšuje konkurenceschopnost celého odvětví a zároveň má pro zemi efekt v podobě zvýšení strategického postavení ČR a posílení jejich zahraničně-politických zájmů.

5.1. Otázky k prodiskutování na kulatém stole:

1. Jaký byl učiněn pokrok v implementaci Globální strategie EU v oblasti obrany a bezpečnosti? Ve kterých konkrétních oblastech (v rámci bezpečnosti a obrany) se dosud očekávání nedaří naplnit?
2. Jak by měla EU postupovat, aby její společná bezpečnostní a obranná politika byla co nejvíce komplementární k aktivitám v rámci NATO? Ve kterých oblastech může být spolupráce těchto organizací nejvíce prospěšná? Může tuto spolupráci ohrozit snaha o strategickou autonomii EU?
3. Jaké priority by Česká republika měla prosazovat v rámci procesu prohlubování obranné spolupráce v EU a také v rámci probíhající diskuze o navyšování společných finančních prostředků na tuto oblast? Jak by se měla ČR zapojit do úsilí o posílení evropského obranného průmyslu?

6. Použité zdroje

Bezpečnostní a obranná politika. *Euroskop* [online]. 2018 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8715/sekce/bezpecnostni-a-obranna-politika/>

Our current priorities. *European Defence Agency* [online]. 2018 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities>

The future of the European Defence Agency (EDA). *Policy Department for External Relations, Directorate General for External Policies of the Union* [online]. 2018 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2018/603841/EXPO_IDA\(2018\)603841_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2018/603841/EXPO_IDA(2018)603841_EN.pdf)

Evropská bezpečnostní strategie – Bezpečná Evropa v lepším světě. *Evropská rada, Rada Evropské unie* [online]. 2009 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/documents-publications/publications/european-security-strategy-secure-europe-better-world/>

Globální strategie zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie. *Evropská unie* [online]. 2016 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_cz_version.pdf

EU Global Strategy Implementation Plan on Security and Defence. *Evropská unie* [online]. 2016 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <https://europa.eu/globalstrategy/en/eu-global-strategy-implementation-plan-security-and-defence>

Timeline: European cooperation in the area of security and defence. *European Union External Action* [online]. 2018 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: https://cdn4-eeas.fpfs.tech.ec.europa.eu/cdn/farfuture/7QuaOabtxTrU2GmdBumPIOaHOo9la_oAyUwwRw2fFF4/mtime:1529992630/sites/eeas/files/timeline_defence_june_2018.pdf

EU-NATO Declaration on ESDP. *NATO* [online]. 2002 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_19544.htm

Joint declaration. *NATO* [online]. 2016 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm?selectedLocale=en

Bratislavské prohlášení. *Evropská rada, Rada Evropské unie* [online]. 2016 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/21230/160916-bratislava-declaration-and-roadmap-cs.pdf>

Council Conclusions on the Implementation of the Joint Declaration by the President of the European Council, the President of the European Commission and the Secretary General of the North Atlantic Treaty Organization. *Evropská rada, Rada Evropské unie* [online]. 2016 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15283-2016-INIT/en/pdf>

Joint Declaration on EU-NATO Cooperation. *NATO* [online]. 2018 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_156626.htm

Framework Agreement Between The United States Of America And The European Union On The Participation Of The United States Of America In European Union Crisis Management Operations. *U.S. Department of State* [online]. 2011 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <https://www.state.gov/documents/organization/169505.pdf>

EU NAVFOR. *European Union External Action* [online]. 2019 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <https://eunavfor.eu/>

FACT SHEET: U.S.-EU Cooperation on Common Security and Defense Policy. *The White House, President Barack Obama* [online]. 2014 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/03/26/fact-sheet-us-eu-cooperation-common-security-and-defense-policy>

Strategic Partnership Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Canada, of the other part. *Evropská rada, Rada Evropské unie* [online]. 2014 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5368-2016-REV-2/en/pdf>

Annual report on the state of the EU-Canada relationship. *Government of Canada* [online]. 2018 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: https://www.international.gc.ca/world-monde/international_relations-relations_internationales/can-eu_spa_report-aps_can-ue_rapport.aspx?lang=eng

Agreement between Canada and the European Union on security procedures for exchanging and protecting Classified Information. *Evropská rada, Rada Evropské unie* [online]. 2017 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7984-2017-INIT/en/pdf>

EU-Canada relations. *European Union External Action* [online]. 2018 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/13530/EU-Canada%20relations

The European Union Common Security and Defence Policy (CSDP) and NATO-EU Strategic Cooperation. *Republic of Turkey, Ministry of Foreign Affairs* [online]. 2018 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <http://www.mfa.gov.tr/iii-turkey-s-views-on-current-nato-issues.en.mfa>

Vztahy EU a Turecka. *EurActiv* [online]. 2018 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/evropska-unie-a-svet/linksdossier/vztahy-eu-a-turecka-000141/>

Brexit: Common Security and Defence Policy missions and operations. *House of Lords, European Union Committee* [online]. 2017 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <https://publications.parliament.uk/pa/ld201719/ldselect/ldeucom/132/132.pdf?fbclid=IwARomRai0q2X24zzgb-x2BfkRrhS1Zm6DQbkA8oMTuijyPc7QTecowwOOWIU>

Foreign policy, defence and development - a future partnership paper. *GOV.UK* [online]. 2017 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/foreign-policy-defence-and-development-a-future-partnership-paper>

PM's Florence speech: a new era of cooperation and partnership between the UK and the EU. *GOV.UK* [online]. 2017 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/speeches/pms-florence-speech-a-new-era-of-cooperation-and-partnership-between-the-uk-and-the-eu>

CSDP after Brexit: the way forward. *Evropský parlament* [online]. 2018 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603852/EXPO_STU\(2018\)603852_EN.pdf?fbclid=IwAR09J4kKr1RV4iVJKRiRVBsKsr3EzbXmyQABml4M1rbXvUTckG6t5IacHoU](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603852/EXPO_STU(2018)603852_EN.pdf?fbclid=IwAR09J4kKr1RV4iVJKRiRVBsKsr3EzbXmyQABml4M1rbXvUTckG6t5IacHoU)

UK participation in the EDA and the new EU defence package in the context of Brexit. *The International Institute for Strategic Studies* [online]. 2018 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <https://www.iiss.org/-/media/images/comment/military-balance-blog/2018/june/v2-uk-participation-in-the-eda-and-the-new-eu-defence-package-in-the-context-of-brexit.ashx>

Britain willing to pay into €5.5bn EU defence fund. *Financial Times* [online]. 2017 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/9cfbbcco-97af-11e7-a652-cde3f882dd7b>

Programové prohlášení vlády. *Vláda České republiky* [online]. 2018 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/programove-prohlaseni/programove-prohlaseni-vlady-165960/>

Česko zbrojí svět. Vývoz zbraní a vojenského materiálu byl opět rekordní. *IDNES.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/export-zbrani-a-vojenskeho-materialu-z-cr-byl-loni-rekordni.A170130_145622_ekonomika_rts

Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2017. *Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky* [online]. 2018 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/o-licencni-sprave/2018/7/Vyrocnizprava-za-rok-2017_1.pdf

Zahraněční obchod s vybranými státy v roce 2017. *Český statistický úřad* [online]. 2018 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/61165742/2410151812.pdf/2148e27d-7397-48ad-a72e-ed84b4c214be?version=1.1>

Obranný průmysl. *Ministerstvo obrany České republiky* [online]. 2018 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <http://spsp.army.cz/obranny-prumysl>

NÁRODNÍ KONVENT

Prohlubování obranné spolupráce v EU

Shrnutí a doporučení vyplývající z diskuze kulatého stolu
Národního konventu o EU konaného dne 18. ledna 2019

Podklad zpracovali:

Karel Sál, Marcela Konrádová, Roman Máca

Úvod do problematiky

Evropská unie reagovala na proměny bezpečnostního prostředí ve svém nejbližším sousedství i ve zbytku světa tím, že tématu bezpečnosti a obrany přisoudila jednu z nejvyšších priorit. Význam podtrhuje i přijetí Globální strategie Evropské unie (EUGS) v roce 2016 a na ní navazujícího Implementačního plánu pro bezpečnost a obranu.

Během více než dvou let od přijetí strategie dochází zejména k rozvoji obranných schopností EU směřujících k naplňování ambic stanovených EUGS, zvyšování schopnosti Unie reagovat na krize v bezprostředním i širším sousedství Evropy a ke zintenzivnění a prohloubení spolupráce s NATO jako hlavním garantem teritoriální obrany Evropy. Na půdorysu obranné spolupráce v EU se objevují i první konkrétní projekty (prozatím celkem 34) v rámci iniciativy stálé strukturované spolupráce (PESCO). Toto úsilí doprovází postupné navyšování společných finančních prostředků vynaložených na bezpečnost a obranu a zřízení Evropského obranného fondu, jenž má kromě zajištění finanční podpory této oblasti také podpořit přeshraniční spolupráci v oblasti obranného a bezpečnostního výzkumu a vývoje a zvýšit konkurenceschopnost evropského obranného průmyslu. Neméně důležitá je také iniciativa zaměřená na budování bezpečnostních a obranných kapacit (ohrožených) partnerských zemí.

K výraznému posunu dochází i v otázce zintenzivňování transatlantické spolupráce. Tento dlouhodobý proces byl posílen nejprve na summitu ve Varšavě (2016) podpisem společné deklarace lídrů obou organizací, která definovala 7 oblastí, v nichž budou EU a NATO prakticky spolupracovat. Následně byl nový trend potvrzen na summitu v Bruselu (2018), kde bylo podepsáno nové společné prohlášení EU a NATO. V obou dokumentech je důraz kladen na to, aby vzájemná spolupráce byla koherentní, komplementární a interoperabilní. Prohlubování obranné spolupráce v EU je bezpečnostním zájmem České republiky. ČR se aktivně zapojuje do aktivit souvisejících se Společnou bezpečnostní a obrannou politikou (SBOP). V rámci stálé strukturované spolupráce je ČR vedoucí zemí projektu v oblasti elektronického boje a aktivně se účastní i několika dalších projektů.

Iniciativy, které doprovází postupné navyšování společných finančních prostředků na obranu a podpora obranného a bezpečnostního výzkumu, jsou významnou příležitostí pro rozvoj českého obranného průmyslu. Vzniká potenciál pro růst jeho konkurenceschopnosti, zvýšení přidané hodnoty produkce a k rozšíření stávajících či získání nových odbytišť pro vývoz. Podporu zapojení českého obranného průmyslu do projektů spolufinancovaných z Evropského obranného fondu zmiňuje i Programové prohlášení vlády České republiky. Rozvoj odvětví má pro ČR nejen pozitivní ekonomický efekt, ale současně i zvyšuje strategické postavení ČR a podporuje zahraničně-politické zájmy země.

Rámec a průběh diskuze kulatého stolu

V pátek 18. ledna 2019 se konala diskuze v rámci kulatého stolu Národního konventu o EU na téma Prohlubování obranné spolupráce v EU. Cílem akce bylo zhodnotit jednotlivé oblasti a formulovat doporučení vycházející z výzkumných otázek:

1. Jaký byl učiněn pokrok v implementaci Globální strategie EU v oblasti obrany a bezpečnosti? Ve kterých konkrétních oblastech (v rámci bezpečnosti a obrany) se dosud očekávání nedaří naplnit?
2. Jak by měla EU postupovat, aby její společná bezpečnostní a obranná politika byla co nejvíce komplementární k aktivitám v rámci NATO? Ve kterých oblastech může být spolupráce těchto organizací nejvíce prospěšná? Může tuto spolupráci ohrozit snaha o strategickou autonomii EU?
3. Jaké priority by Česká republika měla prosazovat v rámci procesu prohlubování obranné spolupráce v EU a také v rámci probíhající diskuze o navyšování společných finančních prostředků na tuto oblast? Jak by se měla ČR zapojit do úsilí o posílení evropského obranného průmyslu?

Odborným garantem kulatého stolu byl **Institut pro politiku a společnost (IPPS)**, jehož tým vypracoval podkladový dokument. Stanoviska k tématu předložily Ministerstvo obrany ČR, Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu České republiky (AOBP) a Tomáš Kučera z Katedry bezpečnostních studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze.

Úvodní slovo přednesl **Štěpán Černý**, pověřený řízením Sekce pro evropské záležitosti Úřadu vlády ČR. Ve svém příspěvku zdůraznil, že téma bezpečnosti a obrany se v průběhu času stává stále významnějším. Na tuto skutečnost reagují i konkrétní kroky Evropské unie. V tomto kontextu byla jako jeden z impulsů k vyššímu tempu obranné spolupráce připomenuta Pražská konference o obraně a spolupráci – DESCOP, která se konala na jaře 2017 za účasti předsedy Evropské komise Jean-Claude Junckera a dalších vrcholných představitelů Unie a členských států EU i NATO. Rovněž byla zmíněna aktuální otázka financování obranných aktivit, resp. debaty o víceletém finančním rámci a zřízení Evropského obranného fondu (EDF). Nastoleny byly i otázky ve vztahu k volbám do Evropského parlamentu a formování Evropské komise.

Podkladový dokument za odborného garanta vypracovali analytici Karel Sál, Marcela Konrádová a **Roman Máca**, který dokument účastníkům prezentoval. Zrekapitulován byl vývoj oblasti evropské obranné spolupráce s důrazem na stav po roce 2016. Na základě zpráv o implementaci bylo diskutováno, jaké aktivity se uskutečnily a v jakých oblastech se očekávání dosud nedaří naplnit. Hodnocen byl i vývoj vztahu EU – NATO. S prohlubováním obranné spolupráce souvisí i navyšování společných prostředků na obranu. Vznik EDF nabízí potenciál pro rozvoj českého obranného průmyslu. Ve stručnosti proto byla představena struktura českého obranného průmyslu s důrazem na téma vývozu a jeho postavení v rámci celkového exportu a na aspekty, které brání tuzemskému obrannému průmyslu ve vyšším zapojení na trzích v rámci EU.

Stanovisko za Ministerstvo obrany ČR prezentoval náměstek pro řízení Sekce obranné politiky a strategie **Jakub Landovský**, který na úvod zmínil, že Ministerstvo obrany iniciativy na posilování evropské obranné spolupráce podporuje. Připomněl, že ČR vede konkrétní projekt PESCO týkající se elektronického boje a rovněž navyšuje svoji přítomnost v operacích EU. Dále upozornil na skutečnost, že evropská obranná spolupráce musí posilovat transatlantickou vazbu s tím, že členství v NATO je pro nás zásadním pro obranu

země a veškeré aktivity v ČR musí být vůči NATO komplementární. Aktivity mezi oběma organizacemi se soustředí především na společný výcvik a byl učiněn pokrok ve vojenské přepravě.

S konsolidací evropského obranného průmyslu Landovský zmínil prioritu aktivního zapojení českého obranného průmyslu. Pro ČR se tak otevírají možnosti, jak lépe naplňovat alianční cíle rozvoje schopností pomocí evropských nástrojů.

Strategická autonomie je na Ministerstvu obrany podle J. Landovského vnímána ve dvou rovinách. Na jednu stranu jako schopnost operačního působení na podporu míru a bezpečnosti Evropské unie a na druhou stranu jako impuls k inovativnímu a konkurenceschopnému obrannému průmyslu, který je nezbytný pro dosažení strategické autonomie. Aby nedocházelo ke zdvojování rolí, je podle náměstka důležité, aby debata o zdvojování byla součástí debaty o koherenci NATO a EU.

Stanovisko Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu České republiky (AOBP ČR) prezentovala projektová manažerka **Kristýna Stejskalová**. Jako zásadní pro obranu EU vidí transatlantickou vazbu i vzhledem k tomu, že EU opouští Spojené království. Zmíněna byla problematika vývozu, kdy celkový export z ČR je z 80 % do států EU, zatímco export vojenského materiálu je zhruba 30 %. Nerovnost podle ní způsobuje, že tento druh exportu je nejvíce regulovaný a český obranný průmysl se tak kvůli administrativním překážkám potýká s ohrožením konkurenceschopnosti.

Dle AOBP ČR v oblasti obrany v současnosti stále chybí důvěra mezi členskými státy. Je tak nepravděpodobné, že se obranné kapacity jednotlivých států otevřou natolik, aby došlo k požadované konsolidaci evropského obranného průmyslu. Jako příklad vzájemné nedůvěry byl zmíněn problém tranzitních licencí, kterým trpí zejména české a slovenské firmy.

Ve věci financování evropské obranné spolupráce K. Stejskalová kvitovala přístup českého ministerstva obrany, který je vůči Evropskému obrannému fondu kladný, ale současně obezřetný.

Tomáš Kučera z Katedry bezpečnostních studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze se ve svém příspěvku věnoval postupné proměně SBOP, která má pozitivní efekt na zvýšení obranyschopnosti členských zemí a na řešení bezpečnostních problémů současné Evropy a jejího okolí. Tím se SBOP posunuje dále a má ambici být významným komplementem do systému obrany NATO.

Současná jednání o strategické autonomii EU nasvědčují tomu, že SBOP bude komplementární vůči NATO. Tuto skutečnost podporuje fakt, že 22 zemí EU je současně členy NATO.

Jako riziko vidí odlučování USA od transatlantické spolupráce, na což je potřeba hledět s obavami. V tomto kontextu je prioritou ČR co nejaktivnější a plnohodnotné zapojení do aktivit EU, díky čemuž lze zajistit, že zájmy ČR nebudou ignorovány. Naším zájmem rovněž je, aby v rámci systému evropské obrany fungovala co možná nejsilnější demokratická kontrola ze strany Evropského parlamentu.

Následnou diskuzi moderoval předseda správní rady IPPS **Jan Macháček** (1. část) a analytik IPPS **Roman Máca** (2. část). Do diskuze se kromě zástupců Úřadu vlády odborného garanta a předkladatelů stanovisek zapojili i **Tomáš Szunyog** (stálý představitel ČR v Politickém a bezpečnostním výboru EU), **Pavel Fischer** (předseda Výboru pro

zahraniční věci, obranu a bezpečnost Senátu Parlamentu České republiky), **Eva Svobodová** (Česká zbrojovka), **Thomas Müller** a **Daniel Volf** (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky) a **Martin Chovančík** (Masarykova univerzita v Brně).

Účastníci se shodli, že v současné době se nacházíme v **počáteční fázi prohlubování obranné spolupráce** a že ještě významnějším krokem k posilování evropské obranyschopnosti bude navýšování prostředků na obranu členských zemí, které je navázáno na požadavek NATO (2 % HDP na obranu). Pro ČR proto je zásadní prioritou navýšení prostředků na obranu.

Pokud se ČR bude chtít aktivně zapojit do iniciativ konsolidace výzbroje, bude muset tomu přizpůsobit i své plánovací mechanismy. Prioritou je v domácím plánování zohledňovat evropskou dimenzi. Jako jedna z možných cest vedoucích ke snížení počtu typů zbraňových systémů v rámci EU byly zmíněny společné akvizice zbraní a materiálu členskými státy.

Někteří účastníci zdůrazňovali i **potřebu legislativní změny**, resp. doplnění zákona o ozbrojených silách ČR. Do § 14 by měl být zařazen bod věnovaný prohlubování spolupráce obranného průmyslu s armádou umožňující např. lepší využívání výcvikových prostor pro představení výrobků českého obranného průmyslu atp.

Potřebné je dle účastníků i **zlepšit postavení českého obranného průmyslu**. Řada domácích firem je nyní vnímána jako subdodavatelé. Absentuje tak účast na aktivitách s vyšší přidanou hodnotou. K provázání českých firem s velkými hráči evropského obranného průmyslu často nedochází z důvodu nedostatečné kapitálové vybavenosti českých firem. Na místě je proto podpora státu pro navázání spolupráce s velkými hráči. Slabým místem je, že české firmy často nejsou iniciátorem pro vytváření mezinárodních uskupení.

V rámci diskuse rovněž zazněla potřeba **oddělovat roli NATO a iniciativ EU**, kdy mise Unie jsou zaměřeny na vnější činnost, zatímco teritoriální obrana je rolí NATO. Nicméně ze strany některých států Unie vznikají obavy, aby evropské iniciativy nenarušovaly transatlantickou vazbu. Někdy se tak objevuje iluze, že evropská armáda má nahrazovat NATO.

Tématem byl i **budoucí vývoj spolupráce EU se Spojeným královstvím** po brexitu. Ze strany Spojeného království je deklarován zájem o zachování bezpečnostní a obranné spolupráce. Zároveň existuje mnoho bilaterálních dohod, které poutají Spojené království k zemím EU a skrze které může být země i dále angažovaná v evropské obranné spolupráci. Z dlouhodobého hlediska je nicméně patrné, že vzhledem ke statutu tzv. třetí země bude vztah EU a Spojeného království postupem času méně intenzivním.

Navrhovaná doporučení

Během diskuse se účastníci shodli na prohlubování obranné spolupráce v EU jako na českém bezpečnostním zájmu. ČR rovněž musí zaujmout jasnou pozici týkající se vyjednávání o víceletém finančním rámci a o distribuci společných prostředků na obranu. Shoda panovala i v důrazu na komplementaritu mezi EU a NATO. Prioritou je rovněž navyšování prostředků na obranu a podpora přeshraniční spolupráce a bezpečnostního výzkumu. Prohlubování obranné spolupráce a participace na mezinárodních projektech je významnou příležitostí pro český obranný průmysl. Důraz by měl být kladen na to, aby české zapojení zahrnovalo aktivity vykazující co možná nejvyšší přidanou hodnotu.

Navrhovaná doporučení:

- 1. Prohlubování obranné spolupráce v EU je strategickým a bezpečnostním zájmem ČR.** ČR by se měla na jednotlivých iniciativách **co neaktivněji podílet** a mít zájem na jejich rozvoji z důvodu posilování kolektivních obranných schopností.
- 2. Prioritou ČR by mělo být bezodkladné navyšování prostředků** vydávaných na obranu v souladu se svými mezinárodními závazky. ČR by rovněž měla podpořit navyšování finančních prostředků při vyjednávání o podobě příštího víceletého finančního rámce EU 2021–2027.
- 3. Zachování komplementarity mezi EU a NATO** je v zájmu obou organizací a jejich členů. ČR by proto měla prosazovat, aby nedocházelo k oslabování transatlantické vazby a aby mezi NATO a EU docházelo k **co nejužší spolupráci** v oblasti výměny informací, společného plánování a společného výcviku.
- 4. ČR by měla podporovat bezpečnostní výzkum, zapojení českého obranného průmyslu do mezinárodních projektů** s důrazem na aktivity vykazující vysokou přidanou hodnotu.

Tento text není prostým zápisem jednotlivých příspěvků, které byly v diskuzi předneseny. Neobsahuje tedy vše, co bylo v diskuzi řečeno, a nevyjadřuje názor všech účastníků na všechna diskutovaná témata. Jedná se o shrnutí nejdůležitějších bodů a formulaci doporučení na základě proběhlé diskuze.

Národní konvent o Evropské unii představuje diskuzní platformu, která je stálým místem pro debatu o evropských otázkách v ČR.

Projekt, koordinovaný na půdě Úřadu vlády České republiky, propojuje zástupce vlády, obou komor Parlamentu ČR a Evropského parlamentu, odbornou veřejnost, neziskový sektor a sociální partnery a další zainteresované aktéry.

Více o Národním konventu najdete na internetových stránkách www.narodnikonvent.eu, na Twitteru [@KonventEU](https://twitter.com/KonventEU) a na facebookovém [@konventeu](https://facebook.com/konventeu) a instagramovém profilu [@narodnikonvent](https://instagram.com/narodnikonvent).